

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA
ELMİN İNKİŞAFI FONDU**

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun
“Elm-Təhsil İnteqrasiyası” məqsədli qrant müsabiqəsinin
(EIF/MQM/Elm-Təhsil-1-2016-1(26)) qalibi olmuş
layihənin yerinə yetirilməsi üzrə aralıq
(rüblük olaraq 1-ci mərhələ)**

ELMİ-TEXNİKİ HESABAT

Layihənin adı: **Nəsirəddin Tusinin elmi yaradıcılığında riyaziyyat və məntiq**

Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: **Babayev Əli Əvəz oğlu**

Qrantın məbləği: **35 000manat**

Layihənin nömrəsi: **EIF/MQM/Elm-Təhsil-1-2016-1(26)-71/11/5-M-03**

Müqavilənin imzalanma tarixi: **06 noyabr 2018-ci il**

Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: **12 ay**

Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): **01 dekabr 2018-ci il – 01 dekabr 2019-cu il**

Layihənin I mərhələ üzrə (rüb) məbləği:

Hesabatda aşağıdakı məsələlər işıqlandırılmalıdır:

1	Layihənin həyata keçirilməsi üzrə cari rübdə yerinə yetirilmiş elmi işlər Nəsirəddin Tusinin Evklidin şərhi əsərinin VI,VII məqalələri tədqiq edilmişdir. N.Tusi bu əsərin VI-cı məqaləsində isbat edilən teoremlərin demək olar ki, hamısının Evkliddən fərqli daha sadə isbatını vermişdi. O biri məqalələrdə olduğu kimi N.Tusi bu məqalədə də riyazi isbatın ciddiliyinə xüsusi fiki vermişdi. VII-ci məqalədə N.Tusi tam ədədə Ebklidin tərifindən fərqlənən tərif vermişdi: “Mən deyirəm ki, ədəd say tərtibində yer tutan hər hansı bir şeyə deyilir. Bu tərifə görə birin /1/ özü də ədəddir. “Əsasül iqtibas” əsərinin təkliflərə həsr edilmiş III bölməsi tədqiq edilmişdir. Təkliflərin növləri araşdırılmış, onların doğruluq cədvəlləri, modallığı öyrənilmişdir.
2	Layihənin həyata keçirilməsi üzrə planda nəzərdə tutulmuş işlərin yerinə yetirilmə dərəcəsi (cari rüb üçün, faizlə qiymətləndirməli) 100%
3	Hesabat dövründə alınmış elmi nəticələr, onların yenilik dərəcəsi Evklidin şərhi əsərinin VI, VII məqalələri tədqiq edilərkən müəyyən edilmişdir ki, N.Tusi Ebklidin konstruktiv xarakterli isbatlarını sırf məntiqi isbatlarla əvəz etmişdir. Vahidi ədəd qəbul edən ilk riyaziyyatçı alimin N. Tusi olduğu müəyyən edilmişdir. N.Tusiyə qədər vahid ədəd hesab edilmirdir. N.Tusi ümumi, xüsusi, fərdi və modal təkliflər üçün doğruluq cədvəlləri qurmuşdur.

4	<p>Layihənin yerinə yetirilməsi zamanı istifadə olunan üsul və yanaşmalar</p> <p>N.Tusinin bəzi əsərləri ərəb və fars dilindən tərcümə edilib, tədqiq edilmişdir.</p>
5	<p>Layihə üzrə elmi nəşrlər (məqalələr, monoqrafiyalar, icmallar, konfrans materialları, tezislər) (dər olunmuş, çapa qəbul olunmuş və çapa göndərilmişləri ayrılıqda qeyd etməklə) <i>(surətlərini əlavə etməli!)</i></p> <p><i>Aşağıdakı məqalə, tezislər və materiallar çap edilmişdirlər:</i></p> <p>A.C.Алиев, А.А.Бабаев, Л.А.Шейхзаманова, «Насиреддин Туси о выпуклых поверхностях в его трактате «Комментарии к сочинению Архимеда «О шаре и цилиндре»». Pedaqoji Universitetin Xəbərləri, c.66, №3, səh.17-21.</p> <p>А.А.Бабаев, В.Ф.Меджлумбекова, «О некоторых фактах, изменяющих принятое в истории математики датировки введения математических положений». Наука и техника: вопросы истории и теории Материалы XXXIX международной годичной научной конференции Санкт-Петербургского отделения Российского национального комитета по истории и философии науки и техники РАН. Стр.228-229.</p> <p>М.Мəрданов, Е.Мəммədov, “Orta əsrlər elmi irsinin öyrənilməsinin bəzi actual məsələləri”. “Elm tarixi və elmşünaslıq: fənlərarası tədqiqatlar” mövzusunda I beynəlxalq elmi konfrans, səh. 23-24.</p> <p>А.А.Бабаев, В.Ф.Меджлумбекова, «О математической формализации модусов фигур силлогизмов в труде Насираддина Туси «Основы приобретения знаний» («Асасул Иктибас»)». “Elm tarixi və elmşünaslıq: fənlərarası tədqiqatlar” mövzusunda I beynəlxalq elmi konfrans, səh. 106-108.</p> <p>А.А.Бабаев, В.Ф.Меджлумбекова, «Логические аспекты в труде Насиреддина Туси «Изложении Евклида»». “Elm tarixi və elmşünaslıq: fənlərarası tədqiqatlar” mövzusunda I beynəlxalq elmi konfrans, səh. 140-142.</p> <p>Е.Мəммədov, R.Babayeva “Sillogizmlərdə nəticələrin təyin edilməsi”. “Elm tarixi və elmşünaslıq fənlərarası tədqiqatlar” mövzusunda I beynəlxalq elmi konfrans, səh. 144-146.</p> <p>Е.Мəммədovun, R.Babayevanın “Sillogizmlərin nəticələrinin təyin edilməsinin əsas prinsipləri”. Adl məqaləsi Pedaqoji Universitetin Xəbərləri jurnalına çapa gəbul edilmişdir.</p> <p>Layihə rəhbəri Əli Babayev Moskva Dövlət Universitetində keçiriləcək «XI Смерновское чтение» beynəlxalq konfransına “О категорических силлогизмов в логике Н.Туси” adlı tezis göndərmişdir.</p>
6	<p>İxtira və patentlər, səmərələşdirici təkliflər</p> <p>-----</p>
7	<p>Layihə üzrə ezamiyyətlər</p> <p>-----</p>
8	<p>Layihə üzrə elmi ekspedisiyalarda iştirak</p> <p>-----</p>
9	<p>Layihə üzrə digər tədbirlərdə iştirak</p> <p>-----</p>
10	<p>Layihə mövzusu üzrə elmi məruzələr (seminarlar, konfranslar, dəyirmi masalar və s. çıxışlar)</p> <p>AMEA-nın Elm Tarixi İnstitutunun “Elm tarixi və elmşünaslıq: fənlərarası tədqiqatlar” mövzusunda I beynəlxalq elmi konfransında layihə iştirakçıları 4 məruzə ilə çıxış etmişlər. Layihə rəhbəri Əli Babayev Sankt-Peterburq şəhərində Risiya Elmlər Akademiyasının Vavilov adına Təbiət Elmləri və Texnikanın Tarixi İnstitutunda keçirilmiş XXXIX beynəlxalq konfransda “О некоторых фактах, изменяющих принятое в истории математики датировки введения математических положений” mövzusunda məruzə etmişdir.</p>

11	Layihə üzrə əldə olunmuş cihaz, avadanlıq və qurğular, mal və materiallar -----
12	Yerli həmkarlarla əlaqələr -----
13	Xarici həmkarlarla əlaqələr Yanvar ayının 21-dən fevral ayının 04-nə qədər Novosibirsk Dövlət Universitetinin professoru İvan Anatolyeviç Maltsev layihə rəhbəri Əli Babayevin qonağı olmuşdur. Professor AMEA-nın Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunda, Bakı Dövlət Universitetində, Azərbaycan Dövlət Universitetində, Lənkaran Dövlət Universitetində, Gəncə Dövlət Universitetində "Cəbr, və riyaziyyat tarixi" sahəsində məruzələr etmişdi. Avqust ayının 19-23-də Novosibirsk şəhərində keçiriləcək "Мальцевские чтения" beynəlxalq konfransının riyaziyyat tarixi seksiyasında N.Tusi haqqında ediləcək məruzələr professorla müzakirə edilmişdir.
14	Layihə mövzusu üzrə kadr hazırlığı -----
15	Sərgilərdə iştirak -----
16	Təcrübəartırmada iştirak və təcrübə mübadiləsi -----
17	Layihə mövzusu ilə bağlı elmi-kütləvi nəşrlər, kütləvi informasiya vasitələrində çıxışlar, yeni yaradılmış internet səhifələri və s. -----

Layihə rəhbərinin imzası Babayev Əli Əvəz oğlu

Həm-rəhbərin imzası Şahbazov Aydın İsrəfil oğlu

Tarix 01.03.2019

QEYD: bütün hallarda uyğun olan bəndlər doldurulmalıdır.